

■ Guillem Duran, *l'adéu a un gran artista i un gran home*

JAUME COMELLAS

Si és cert que tota gran pedra espera l'escultor que en generi una gran escultura, que tota bella posta de sol confia trobar un poeta per perpetuar-la en un poema, si tota vida té dret a un escriptor que la converteixi en una bona novel·la, o un cineasta que la transformi en un film, és evident que la vida d'en Guillem Duran podria donar per a una obra literària o audiovisual d'extraordinària potència i d'un imponderable interès. La seva trajectòria conté components de gran riquesa humana, alhora testimonial d'uns avatars històrics, els de Llançà i els del país, d'alta significació.

La naturalesa el va fornir d'uns dots singulars per a la creació artística, que ell va saber plasmar en una obra sòlida i imaginativa, d'eclosió tardana en l'escultura, però que abans s'havia manifestat en el dibuix o, així mateix, en la fotografia. Fins i tot en l'anomenat esport dels escacs, el més cerebral i creatiu –també artísticament– de tots. Tanmateix aquest talent natural, matèria noble en essència, no li va poder venir acompanyat per unes condicions i circumstàncies ideals per poder desenvolupar-se. Tot ho va haver de fer a contravent, a la cenyida, vivint en un context personal, social i polític, absolutament advers. Els únics vents favorables van venir de l'ombra d'un pare, també molt ben dotat, sensible i obert intel·lectualment, que li transmeté un substrat de mestria impagable; un pare luthier amateur, de bon nivell, que va ser amic de Pau Casals, amb motiu

d'un tràgic accident ferroviari esdevingut el 1926, a Llançà. El pare era un bon afeccionat a la música, fins i tot professional escadusser –com hauria volgut que en Guillem s'hi hagués dedicat!–, que el duia a visitar museus i exposicions i a escoltar concerts al Palau de la Música. Tot això en els curts cinc anys (1929-34) en què la família va viure a Barcelona. Anys de bella recordança, estroncats però –quan el noi en tenia tretze– per la mort del pare, fet que comportà el retorn de la família a Llançà.

Aquí es va acabar el que hauria pogut ser una via o procés de desenrotllament normal de les facultats genuïnes d'en Guillem. Després, tot es va tórcer. D'antuvi, amb l'inici de la Guerra Civil espanyola, que va suposar tot un mur de dificultats només superables –perquè, malgrat tot, foren superades– a partir d'una vocació, potser no explícitament percebuda, i d'una energia interior extraordinària. Viure a la casa d'una tia a Cervera de la Marenda, guanyar-se la vida transbordant armes per a l'exèrcit republicà al bell mig d'un túnel a Portbou, descarregar vaixells a Portvendres, córrer el risc de ser allistat a l'exèrcit francès en l'estada al terrible camp de Saint Cyprien, a l'inici de la Segona Guerra Mundial, cavar trinxeres a Llançà, descarregar trens de mercaderies de la RENFE, tot plegat resulta clar que no són elements favorables per a l'estudi, l'aprenentatge i la praxi de les arts plàstiques.

Oimés si les circumstàncies socials i polítiques tampoc hi ajudaven: que si problemes perquè una invitació per a la primera exposició a Llançà, amb el pintor Isern –escultura de fang no cuit–, no havia passat la censura militar; que si una foto premiada va estar a punt de costar-li un disgust, per l'aparença temàtica que ni ell havia imaginat... Coses d'aquells anys... Definitivament va esclatar aquell doll natural, el corrent soterrat que, com les aigües vives, acaba trobant sortida tard o d'hora. Al principi, via marbre en làpides que donen dignitat al nostre cementiri i, després, la troballa extraordinària de les escultures de resina, que van acabar convertint en Guillem en l'artista plàstic més important que mai ha vist néixer Llançà. A més, les figures del pessebre i la seva ingent, divertida, a voltes irònica, col·lecció de cagners. Pel camí, escapades escadusseres a tallers d'escultura de Barcelona i de Figueres, a aprendre menys de les quatre regles bàsiques, suficients per a ell poder trampear les tècniques. Costa d'imaginar què hauria estat en Guillem si hagués gaudit d'un

